

FIATALOK MŰHELYE

A KÖZÉPISKOLÁSOK MŰFORDÍTÓI VETÉLKEDŐJÉRE KÉSZÜLT ÍRÁSOKBÓL

SZIMÁN AGA TÖRTÉNETE

IVO ANDRIĆ

1878-ig Bosznia és Hercegovinában török uralom volt, de ekkor a Berliini kongresszus határozata alapján az Osztrák–Magyar Monarchia leigázta a törököket. A történet, amelyet Ivo Andrić leír, éppen ebben az évben játszódik Szarajevó közelében.

Az új, keresztény uralom eljövételét a szerb parasztok abban a hitben várták, hogy felszabadulnak jobbágyi sorsukból, az agák és bégek uralma és az adók alól. Az új hatalom azonban hamar bebizonyította, hogy semmivel sem különbözik a régítől. Ellenkezőleg, a kizsákmányolás még súlyosabbá vált, a népek jogai pedig korlátozottabbak lettek.

Szeptember első napjai. Napos reggel. A szilvásban a fűvön fekszik Szimán, kezeit a feje alá tette, fölötte az ágak meghajolva kékellenek a gazdag terméstől. Nem gondol semmire, csak mosolyog, mert tetőtől

A Középiszkolások Művészeti Vetélkedőjének műfordítói pályázatára beküldött próza- és versszövegek közül a bírálóbizottság, dr. Bori Imre akadémikus (elnök), dr. Káich Katalin egyetemi tanár és mgr. Toldi Éva, a Forum Könyvkiadó igazgatója, első díjjal Ubori Adriánt (Csóka), Ivo Andrić Szimán aga története; második díjjal Tóth Emesét (Becse) Roald Dahl A plébános öröme, és harmadik díjjal Máriás Endrét (Zenta) Gunter Preuss Megmozdult a föld című művét jutalmazta. A bírálóbizottság örömmel állapította meg, hogy a 2001. esztendőben megnövekedett a beküldött fordítások száma, a fordítók érdeklődése többirányú és változatosabb, általában pedig színvonalas.

talpig betölti egyetlen érzés: hogy ez mind az övé. Félálmban letről hangokat hall és a kiskapu nyikorgását. Egyik szemével fölnez, és mindjárt látja, mi történik. Az ő szíjgyártó Ibraga agája jött négy lóval meg egy fiúval, hogy leszedje a szilvatermés felét. Szimán hagyta, hogy egészen közel jöjjön hozzá, és úgy tesz, mintha se nem látná, se nem hallaná az érkezését.

– Jó reggelt, Szimán!

– Jó is! – mondja Szimán, de nem kel fel az aga előtt.

Ibraga a szeme felé nyúl. Mintha a világ alapjaiban ingott volna meg. Megfagódnak egy szilvafában.

Nézi Ibraga azt a vakmerő embert, aki a rend és a szokások ellenére fekszik, és nem kel föl előtte, nem hisz a saját szemének, és nem tud eleget csodálkozni azon, milyen hatalmas a jobbágy, ha nincs meggörnyedve és megalázkodva, hanem elengedi magát, és elterül teljes erejében és nagyságában.

Hosszasan nézte Ibraga azt, ami nem volt látható sem emlékezetes, mióta agák az agák és jobbágyok a jobbágyok. A „jó lelkű aga” nyugodt álarca alatt minden felforrt benne a tulajdonosi düttől és az agai becsület megsértése miatt, de a félelem és a fegyelem megfékezte, mert a jobbágy szemmel láthatólag felkészült a rosszra, az idők pedig nehezek és bizonytalanok. Ibraga összeszedte magát, és leült.

– Azért jöttem, hogy a szilvatermés-részemet leszüreteljem – mondja az aga rekedt hangon.

– Nem kellett volna jönnöd. Ha le kell a szilvát szüretelni, azt én is meg tudom tenni.

Különös vita kezdődött. Szimán félig felemelkedett, de csak azért, hogy az agának a szemébe mondja azt, amit maga sem gondolt, hogy meg meri neki mondani. Alatta a meleg szeptemberi föld, felette meghajoltak az ágak a sötétkék terméstől, az ágak között pedig látni véljük a halványabban kéklő eget és a fehér felhőcsíkokat. A szája tele van szavakkal, mint valami tüzes itallal. Maga is csodálkozik, hogyan jutottak eszébe ezek a merész szavak, amelyek közül mindegyik édesebb volt az előzőnél. És kedvesebb volt neki, hogy kimondhatja őket, még ennél a termésnél is, amelyet most mind magáénak tart, és a szilvás összes fájánál. Szélesen legyint Szimán a kezével, az őszi tájon és az aga minden erőltetetten, lágy szavaira és látszólag jogos megjegyzéseire és figyel-

meztetéseire éles és rövid „nem”-mel felel, amelyben az e hang pattog és éget, akár a lángostor.

Nehezen lehet elhinni, hogy ennyi keserűség és győztes ujjongás belefér egyetlen szótagba. Így mondta ki Szimán néhányszor azt a nem-et, elfordítva arcát a világ mind a négy égtája felé, azután az ég felé, hogy az egész világ hallja az örömét. Ezután az aga felé fordult, és halkabban, higgadtabban kimondta a nemjét, úgy, hogy abban a hirtelen hangváltásban volt valami különösen fontos és ünnepélyes:

- Nem, nincs így, Ibraga!
- Hát hogy van, ha nem így? – kérdi lágyan az aga.
- Látod, hogy van: új idők, új jogok, és hát új bíró is.
- Hát igen, új idők – Isten adta így! – de te okos ember vagy Szimán, és tudod jól, hogy olyan nincs, amely szerint az ami az enyém, egyszerre a tiéd lesz.

Ekkor Szimán feldühödött:

- Nézd, Ibraga igenis van! Van és lehet! A tiéd is valaha a mienk volt, és egy időben valamilyen jogon a tietek lett. Tehát ha az, ami régóta az enyém, a tiédé válhatott, ez, amit a sajátodnak nevezel, az enyémmé válhat ismét.

- Messzire mentél, Szimán.
- Mehetek én ma ahova csak akarok.
- Mehetsz . . .
- Mehetek Ibraga, de még mennyire.

Hallgatás, amelyben mindenki a saját gondolatával van elfoglalva. Szimán azon gondolkodik, hogy milyen súlyos és sértő szavakat mondhatna még nem is ennek az ő Ibraga agájának, akit ő már semmire se tart, és aki az igazat megvallva, nem is volt soha különösebben rossz ember, sem súlyos aga, hanem a világ összes agájának és általában az egész világnak, amely, mint ahogy Szimánnak tűnik, tanúja most ennek a nagy csatának. Ibraga pedig azon gondolkodik, hogyan tudná rávenni ezt a feldühödött szerbet, engedje meg neki, hogy legalább két kis kosár szilvát szedhessen, ne kelljen szégyenkezve üres kézzel mennie haza. Ezt óvatosan és halkán szűri át a fogai között.

- Nem! – feleli Szimán. – Ott a szilva, menj fel a fára, és egyél, amennyi beléd fér, de egy férges szemet sem fogsz elvinni innen. Nem engedem; látni akarom, hogyan távozol innen üres kosarakkal, ahonnan

mindig megrakodva mentél haza. Ez a kívánságom, és tudd meg, az őseimé is ez volt immár négyszáz éve.

Itt Szimán hangja elcsuklik elragadtatásának hevességétől, és elhallgat. Ibraga csak erősebben szorítja állkapcsát és legyínget kezével, de rövid, alig látható mozdulatokkal, amelyek hallhatatlan belső monológját kísérik.

Ismét hallgatás kezdődik. Ibraga maga elé néz, Szimán pedig remeg és piheg, nyugtalan tekintetét végigjártatja mindenben, ami körülveszi.

– Hát, hogyan maradunk, Szimán? – szakítja félbe az aga a hallgatást.

– Én jól, Ibraga, de te nem tudom hogy vagy.

– Azt tudom, hogy jól vagy, ám legyél, de mit csinálunk a szilvával?

– Ja, a szilvával? Hát azt tudjuk, úgy ahogy mondtam: volt-nincs.

– Nem lehet azt úgy, Szimán! Te okos ember vagy: nem kell, hogy ezt mondogassam neked.

– Bizony, nem is kell. Hanem majd én mondom neked valamit, hogy ne nyújtsuk tovább ezt a komédiát. A következőképpen áll a dolog: négyszáz évig kizsákmányoltatok bennünket, ezután négyszáz évig mi fogunk titeket, azután pedig majd megbeszéljük, hogy ki ki fölött fog uralkodni a következő négyszáz év alatt.

Ibraga nem várja be a mondat végét. Feláll, majd minden köszönés és búcsú nélkül elindul az emberéhez, aki távolabb állt a lovaknál, és elindultak oda, ahonnan jöttek. Szimán csak nézett utána, magában sajnálva, hogy ilyen gyorsan félbeszakadt a beszélgetés, amely akkora elégedettséggel töltötte el. Úgy tűnt neki, hogy közel se mondott el mindent, és hogy tele van ki nem mondott szavakkal, amelyek csak úgy rajzanak benne. Széttárta a kezét és az ujjait, teleszívta mellkasát, és magában tartotta az édes levegőt, majd hangosan és lassan lélegezte ki összezárt fogai között. Sajnálta, hogy az aga eltűnt előle, hiszen mit ér a vagyon és a hatalom, ha nincs kinek megmutatni.

UBORI Adrián fordítása

A PLÉBÁNOS ÖRÖME

ROALD DAHL

Boggis úr megállította az autóját röviden a hegytető előtt, kiszállt és szétnézett. A kilátás tökéletes volt. Mérföldekig elláthatott.

Jobbról meglátott egy közepes parasztházat. Mögötte egy nagyobbat. Ott volt egy ház, ami az Anna királynő lehet, és túl balra még valószínű két ígéretes farm. Öt célpont összesen. Azután megkerülte a hegyet, ahol még hat lehetőséget látott – öt farmot és egy nagy georgiai házat. Az utóbbiról lemondott. Túl jónak nézett ki, és az ilyen előkelő házakat értelmetlen volt meglátogatni.

Attól a tényről eltekintve, hogy papnak álcázta magát, ebben a pilanatban nem volt semmi vészjósló Cyril Boggisban. Boggis, az antikbútor-kereskedő, mesterségével, szokatlan árucikkek rendszeres gyártásával tekintélyes hírnévre tett szert a chelsea-i üzletével a King's Roadon. Ha megkérdeznék hol szerezte, kacsintana és mormolna valamit egy kis titokról.

Boggis kis titka egy kilenc évvel ezelőtti, vasárnap délutáni falusi kocsikázásának az eredménye. Az autó túlmelegedett, ezért elsétált egy tanyáig, hogy kérjen egy köcsög vizet.

Míg várt a vízre, futó pillantást vetett az ajtón át, és egy óriási tölgyfa karosszéket pillantott meg. A hátsó támlájának a burkolata a legpompásabb virágmintaberakással volt díszítve, és kacsafej volt kifaragva mindkét karfáján. Jó isten, gondolta. Ez késő XVII. századi darab!

Előrébb dugta a fejét. Volt még egy a kandalló másik oldalán! Két ilyen szék Londonban legkevesebb ezer fontot ér.

Amikor a háziasszony visszajött, Boggis megkérdezte, eladná-e a székeket. Ezek nem eladásra valók, mondta, de csak kíváncsiságból, mennyit adna értük? Fél óráig alkudoztak, és a végén, természetesen, Boggis megkapta a székeket tizenkétszer kevesebért, mint amennyit értek.

Visszafelé menet Londonba, Boggisnak a kombijában támadt egy ötlete. Ha egy helyen vannak jó dolgok, miért ne lennének a többin is? Miért ne tudná átfésülni vasárnaponként a vidéket? Az elzárt helyek, tanyák, a rozoga falusi lakóháztömbök céltáblái lehetnének. De a falusi nép nagyon bizalmatlan. Esetleg az lenne a legjobb, ha nem árulná el

nekik, hogy ő kereskedő. Lehetne telefonos, vízvezeték-szerelő, gázellenőr. Még pap is lehetne . . .

Boggis óriási példányszámban rendelt a szórólapokból, amelyekre az alábbi felirat van gravírozva:

Cyril Winnington Boggis tisztelendő.

A ritka bútorok megőrzésére társulat elnöke.

Együttműködve a Victoria és az Albert Múzeummal.

Zentúl minden vasárnap öreg plébánosként fog körülutazgatni, önkéntes munkából a „társulat” iránt egy leltárt összeállítva a falusi otthonokban mélyen elrejtett kincsekből. A terv bevált. Valójában hasznot hajtó üzlet lett.

Ez egy másik vasárnap volt. Boggis kissé távolabb parkolt az első ház, az Anna királynő kapujától. Nem akarta, hogy az autóját meglássák, amíg nem egyeznek meg. A kedves, öreg pap és az óriási kombi nem illettek össze. Ám a házban semmi értékes nem volt.

A következő állomásnál senki sem volt otthon. A harmadik egy tanya volt, beljebb a mezőn. Elhagyatottnak és piszkosnak látszott. Nem sok reményt fűzött hozzá.

Az udvaron három ember állt. Amikor meglátták egy kis, elhízott embernek a fekete öltönyében, papi gallérral, abbahagyták a beszélgetést, és gyanakodva néztek rá. A tanya tulajdonosa egy zömök, kis, ravasz szemű ember volt, a neve Rummins. Mellette az a magas fiatal a fia, Bert volt. Az alacsony, széles vállú ember Klaud, a szomszéd volt. „Es pontosan mit szeretne ön?”, kérdezte Rummins.

Boggis röviden elmagyarázta a ritka bútorok megőrzésére társulat céljait és terveit.

„Nekünk nincs semmink”, mondta Rummins. „Veszíti az idejét.”

„Csak egy pillanat, uram”, mondta Boggis felemelve az ujját. „Legutóbb, aki ezt mondta nekem, egy öreg birtokos volt lent Sussexben, és amikor végre beengedett a házába, tudja mit találtam? Egy piszkosnak tűnő öreg széket a konyhában, amelyről kiderült, hogy négyszáz fontot ér. Megmutattam neki, hogyan adja el, és egy új traktort vett magának a pénzen.”

Rummins ravaszán és izgatottan állt.

„Hát”, mondta ő, „nincs abban semmi rossz, ha körülnéz”, és az utat mutatta a rendkívül rendetlen nappaliba.

És itt volt! Amint meglátta, elállt a lélegzete. Legkevesebb tíz másodpercet állt merev tekintettel, nem hitt a szemének. Ez nem lehet igaz!

Abban a percben Boggisban tudatosult, hogy a három ember mereven bámulja. Látták, amint zihál és átalkodva bámul. Boggis azonnal odatántorgott a legközelebbi székiig, és belerogyott gyorsan szuszogva.

„Mi történt?”, kérdezte Klaud.

„Semmi”, zihálta. „Egy percen belül jól leszek.”

„Azt hittem, hogy valamit néz”, mondta Rummins.

„Nem, nem”, mondta Boggis. „Ez csak a szívem. Néha elfog. Mindjárt jobban leszek.”

Kell, hogy maradjon időm gondolkodni, mondta magában. Légy nyugodt, Boggis. Ezek az emberek lehet hogy tudatlanok, de nem bolondok. És ha ez valóban igaz . . .

Egy laikusban az, amit ő látott, nem keltett volna különös benyomást, így, a piszkos fehér festékekkel bemázolva. De ez minden kereskedő álma volt. Boggis tudta, hogy a XVIII. századi angol bútorok legkívánatosabb darabjai között van a három chippendale-i komódok néven ismert példány.

Egy kicsit tántorogva Boggis járkálni kezdett a szobában a többi bútort tanulmányozva, egyenként.

TÓTH Emese fordítása

MEGMOZDULT A FÖLD

GUNTER PREUSS

Jörg és Ulla már két hete itt sátoroznak az osztályukkal. Régóta barátok, szüntelenül. Együtt tanultak meg futni és beszélni, így mesélik. Ebben az évben gyakran szétváltak, majd újra találkoztak az útjaik, állandóan egymást keresték, de igazából sohasem találták meg. De ezt már hosszú ideje nem érezték, minden épp megfelelően történt, és ez az együttélés közel hozta, barátokká tette őket. Mindketten azt hitték, igazán jól ismerik a másikat; amit nem tudtak, azt sejtették, s gyakran szavak nélkül is megértették egymást. A kezük bátortalan, tele gátlásokkal, önmegtartóztatással. Félnek a másik érintésétől, mert félnek fájdalmat okozni.

Így volt ez egészen tegnap estig.

Hirtelen minden megváltozott, amikor a tábortűz árnyékában először megcsókolták egymást. Egy rövid, egészen rövidke csók volt ez, s az ajkaik érintkezése, a váratlan csók összezavarta őket. Ezután mindketten a saját csoportjukhoz ültek vissza. Éjjel még sokáig feküdtek álmatlanul, a parthoz csapódó hullámokat hallgatták, s összezavarodva gondoltak egymásra.

Ma ezen a korai reggelen, ahol a mozdulatlanság olyan, mint az erdei tóé, Jörg és Ulla a homokdűnék mögött állnak, a három ferde erdei fenyőnél. Nem állapodtak meg előzőleg. Egy sohasem tapasztalt nyugtalanság hajtotta ki őket a fákhöz, amelyekre gyakran gondoltak, és amelyek a tengerre néztek.

Minden segítség nélkül állnak egymással szemben. Ulla borzongva, vékony ruhában, rövid haja még fésületlen; Jörg kezét rövidnadrágja zsebébe rejtve, bizonytalan mosollyal a szemében. A nap még a fűben rejtőzik. A sirályok felszállnak, halakért jönnek.

Ulla megragadja az egyik fa száraz kergét. „Néha azt gondolom, a három fa elvárásolt halász. A faluban sok mendemonda kering. Te is gondoltál már erre?”

„Nem” – mondja Jörg. Hátranéz a sátrakra. „Keresni fognak bennünket, ha ébresztésre nem leszünk ott . . .”

Ulla ellöki magát a fától, s szaladni kezd a mezőn, egyre gyorsabban szedi a lábát anélkül, hogy körbenézne.

Jörg a háta mögött fut, először tétován, majd mind gyorsabban. Futnak, amíg érzik a szívverésüket, amíg a talaj ingadozni kezd, és a nap az útszéli nyírfákat ringatja. Azután lefekszenek a fűbe, hevesen lihegve, melegség önti el őket, s lassan csendesedni kezd a föld, a nap azonban még a nyírfák ágai közt remeg.

„Észrevetted?” – kérdi Ulla.

„Megmozdult a föld” – mondja Jörg.

Hosszasan fekszenek egymás mellett, fekszenek anélkül, hogy megmozdulnának . . .

MÁRIÁS Endre fordítása

ELDORÁDÓ

EDGAR ALLAN POE

Egy csodás hős,
Szép és erős,
Napfényt és árnyat látott,
Nagy útra kelt,
Csak énekelt,
Kutatta eldorádót.

Így lett hát vén
A hős vitéz,
Szíve csak árnyat látott,
Ez hullt rája,
Nem találta
A földet: eldorádót.

Az akarat
Meg-megszakadt,
Végül egy árnyat látott –
Szólt hát: „Bús árny,
Hol találánám
Az álmom, eldorádót?”

„Nézz messze fel,
Túl Hold-hegyen
Az Árny-völgy nyugszik, látod?
Suhanj csak át”
Így szólt az árny –
„Ott leled eldorádót!”

LÉNÁRD Róbert fordítása

EGYES SZÁM, HARMADIK SZEMÉLY: ÉN

VLADA STOJILJKOVIĆ

Egészen egyszerűen kezdődött: álcázással.

Kezdetben csak részlegessel. Amíg fiatal ügynök voltam, a Szolgálat nem várt el túl sokat tőlem. Egyszerűen az alkalomhoz mértén öltözök: jobban, mint máskor (ha bankhivatalnok voltam) vagy szerényebben (ha ittasnak álcáztam magam), de mindig a saját szekrényemből.

Később, ahogy a munka azt megkövetelte, tettem egy lépést előre. Valóban álcáztam magam, mint egy színész, olyan ruhákat véve fel, amelyek nem voltak az enyéme: legtöbbször egyenruhát vagy valami egyenruhához hasonlót. Voltam koldus vagy utcai fagyaltárus rögzített helyről való megfigyelésre; taxisofőr, ha valakit kocsival követtem; postás vagy vízvezeték-szerelő, ha valamelyik épületben kellett cselekednem.

Valahogy ezzel párhuzamosan rajtam is változások kezdtek bekövetkezni. Kezdetben külsőleg: bajusz, szakáll, hajviselet, a haj színe, kontaktlencsék különböző színben, szemüveg.

Aztán a hamis okmányok következtek, mert már nem volt elég másképpen kinézni. Más név kellett nekem, és be is kellett bizonyítanom, hogy az az enyém.

Vagy nem is: először jöttek a hamis okmányok, majd a külalak változtatása, majd csak ezek után az álcázás. Hacsak nem az álcázás jött minden más előtt; mondjuk a hamis okmányok előtt.

Vagy mégis az okmányok jöttek a változtatás után?

Most már mindegy; azt akartam mondani, hogy mindezek a dolgok valamilyen első szakaszban történtek, abban, amelyben semmi sem volt javíthatatlan, semmi nem volt tartós. Minden befejezett munka után visszavehettem az eredeti kinézésem és nevem. Valahogy úgy, mintha három–négy hónapig filmet forgattam volna, amelyhez mondjuk kopasz és bajuszos kellett volna hogy legyek. Amikor befejeződik a forgatás, megnöveszttem a hajam, leborotválom a bajuszom, és megint önmagam leszek.

A második már alaposabb önváltoztatás volt. Foghúzás, hogy beessen az arcom; az orr plasztikai műtéte; szikés vágások, hogy sebhelyeim legyenek, beavatkozások a hangszálamon; egyszer még le is vágták két

ujjam a bal kezemről. (Pár évvel később visszavarrták őket; valaki másét, természetesen, nem az enyéimet.)

Itt már nem maradtam semleges. Akárhogy is vesszük, de megilletődik az ember, amikor felfogja, hogy *nincs visszaút*, hogy soha többé nem lesz a régi, de felülkerekedett a kötelességtudat. Ez különösen erős az én szolgálatomban: a titkosügynök nem csupán hivatalnok, aki végzi a munkáját, a titkosügynök fogadalmat tesz, mint egy szerzetes. Kínjai nagyok, de tisztán látja a magasabb célt, ami értelmet ad azoknak. Különben is, ő lényegében nem boldogtalan. Megszüntetni az Állam veszélyeztetettségét; megőrizni a Nép biztonságát; megghiúsítani az Ellenség alattomos terveit; amikor ez sikerül neki, elégedett mint kevesen mások. Ha egy ilyen siker áldozatokat követel, hát legyenek: ez a kettő egymással jár. Talán kevés koronázott van az újságírók között? Kevés-e a meddő a tornászok között?

Röviden, leküzdöttem ezt a gyengeséget.

Akkor pedig valamilyen korábbi változsfajtákat kezdtek alaposabban alkalmazni rajtam. Hamis okmányok, például: néha a feladat úgy kívánta, hogy elegendő volt, hogy csak az útlevelem legyen az álnevemen; idővel addig jutottam, hogy mindenből újat adtak ki: útlevelet, hajtási engedélyt, egészségügyi könyvecskét, iskolai bizonyítványokat, keresztlevelet; mindenből, igazán mindenből.

Alkalmaztak rajtam valamilyen biotechnológiai eljárásokat is, amelyek még ismeretlenek a közvélemény előtt: kicserélték az ujjlenyomatomat, a bőröm színét, vércsoportomat; a magasságomról nem is beszélve, egyes feladatokon egy méter és zselelt voltam, ahogy azt a XX. század argónyelvén mondták, másokon pedig, megint kosárlabdázó magasságú. (Természetesen a ruhatáramat a Szolgálat fizette, ebből a szempontból nagyon tisztességesek voltak.)

Na, nemcsak a magasságom változott mindkét irányban. A kivett fogaim helyébe újakat tettek, a kopasz részekbe hajszálakat ültettek, a hajjas részeket kopasszá tették, a bevágott ráncokat kivasalták, sarkos orrból fitost formáltak, fintorosból egyenest, egyenesből megint sarkost és így tovább. Mindenből volt.

Nem álltak meg a csupán látszódo dolgokon, továbbléptek. Egyrészt beleneveléssel, másrészt beültetéssel, szaktudást adtak nekem, matematikait, elektromosságit, történelmit, egészségügyit, elsőrendű autóbádogos voltam, fordító vagy teniszedző, már szükség szerint.

Ez egyfajta diadala volt a tudománynak, a Szolgáltatnak, vagy az emberi természetnek, már magam sem tudom. De diadal mindenképpen, képes voltam arra, hogy Japánból (Hideo Mijamoto, 42 éves, fekete haj, fekete szemek, legyengült szervezet, részleges műfogsor hat foggal, vakbélről műtöttek, AB vércsoport, +4 dioptriás szemüveg, 164 cm, bankhivatalnok), egy-két hónap alatt svédvé váljak (Gunar Karlson, 30 éves, szőke haj, izmos, 32 egészséges fog, 0 vércsoport, saslátás, 188 cm, a kereskedelmi tengerészeti tisztje), valójában Pol Granzsan vagyok, Québecben születtem.

Nem, milyen Granzsan; az csak egy az alakításaim közül, az nem az igazi énem. A valódi nevem Árpád Sömogyi (Sömogyi Árpád, ahogy mi magyarok mondjuk) . . .

. . . istenemre, nem, hanem Mohamed al-Alaui . . .

. . . vagy Gzsegozs Novákovszki . . .

. . . vagy Dzsozef Nzekvu . . .

. . . vagy úgy valahogy; nem fontos.

Az elején emlékeztem az eredeti nevemre és külsőmre; és megkönnyebbülten tértem vissza hozzájuk; idővel ez mind nehezebbé vált. Változás változást követett, változásra változás, és az ember egyszerűen elvesz. Most már nem tudom, hogy ezek a fülek, amelyeket a fejemen hordok, valóban az enyéme-e? A májam valóban az enyéme-e? A nyirokmirigyek? A csontvelő? Maradt-e legalább egy fog, egy szőrszál, egy idegszál? A fényképeimet vagy megsemmisítették, vagy retusálták; ha megmutatnának egy valódit, pár hamissal elkeverve, meg tudnám-e mondani, melyik az igazi énem?

(Valójában, én vagyok-e egyáltalán „én”? Itt van, már maga a szó is, egyes szám harmadik személyű névmássá alakult.)

Semmiben sem lehetek biztos. Hisz voltam vörös, szőke, barnás; voltam skót, chilei, hawaii, török, ukrán, kínai; voltam basszus, bariton és tenor, vékony, zömök, körülmetélt és nem metélt néhány alkalommal; voltam áldott jó ember, pimasz, ügyefogyott, ravasz, talpnyaló, őszinte legény, házsártos bácsi; harminc ilyen év után ki emlékszik még magára?

Annál inkább, hogy nem is volt másodlagos tájékozódásom.

A szüleim meghaltak, nem nőültem, a rokonaimmal elvesztettem a kapcsolatot. A baráti köröm egy idő után megritkult, azokat pedig, akik megmaradtak, kerülnöm kellett attól kezdve, hogy megkezdődtek az átfogóbb átalakulások. Látni engem minden pillanatban más kiadásban,

tegnap mint Fülöp-szigeteket, ma mint görögöt? Ez őket csak zavarba hozná (és elfordította volna őket tőlem), nekem pedig megengedhetetlen lett volna, biztonsági okokból. Olyan barátok helyett, amilyenek másoknak vannak, nekem csak különböző barátkészleteim voltak; ahány alak, annyi készlet. (Ami annyit jelentett, többek között, hogy minden alakítással ott hagytam a barátokat is, amelyek velem jártak. Nem volt szabad átfedésnek lennie. De az is megtörtént, hogy egy változtatás után bemutatnak valakinek, akinek sejtelve sem volt, hogy már barátoktunk életeim valamelyikében. Egyszer ez egy lány volt, aki nagyon kedves volt számomra; váratlanul el kellett hagynom, mert ismét meg kellett változtatniuk engem; egyszerűen eltűntem, ami miatt sokat szenvedett; amikor új arcot kaptam, úgy rendeztem, hogy „véletlenül” megismerkedjünk; elképzelve, milyen lehetett udvarolni neki. Mindent meg kellett tennem, hogy elfelejtsen engem, hogy megszeressen engem.)

Es így múlt el, amint mondtam, harminc év. Egy héten belül nyugdíjba megyek. Tegnap beszéltem a Főnökkel; miután megdicsért (és volt is neki miért), miután átadtam a kötelezettséget és aláírtam minden űrlapot (kivéve azokat a nyitottakat, szakszervezetieket, amelyek a Káder-részleg fennhatósága alá tartoznak), kirukkolt valamivel, ami meglepett. Addig nem tudtam, hogy olyan embereknek, mint amilyen én vagyok, az aktív szolgálat végén két lehetőséget kínálnak fel: hogy abban az alakban maradjanak, amelyekben pillanatnyilag voltak, vagy visszaadják az eredetit. Ez utóbbi a teljes önmagamhoz való visszatérésemet jelentette – testileg, szellemileg, jellemileg és okiratokkal – és sebészetileg, hipnotikusan hajtják végre. Az aktámban részletes adatok állnak minden változtatásról; ezek alapján a számítógép rekonstruálja az egész személyiséget, olyanná, amilyen a Szolgálatba lépésem első napján volt. Természetesen nem leszek az a fiatal ember, aki akkor voltam, hanem egy ember a mostani éveimmel, olyan testi és szellemi tulajdonságokkal, amilyenekkel logikusan akkor rendelkezhetnék, ha az én életem át lett volna engedve a dolgok természetes folyamatának. (A számítógép úgy van programozva, hogy túlszépíthet.) Ehhez mellékelik azokat az eredeti okmányokat, amelyeket néhány kulcsfontosságú fényképpel együtt székben őriznek.

Megint önmagam lenni? Viselni a nevet, amelyet csecsemőként kaptam, legyen saját jellemem és arcom? Mondhatnánk, hogy ezt gondolkozás nélkül elfogadhatnám? De az az ember most már valaki más;

tovább voltam Próteusz mint eredeti önmagam? Meg kellene szoknom magamat, mint egy új egyént; és megéri-e ez ebben a korban? Amilyen most vagyok, legalább vannak ismerőseim, valamiféle félbarátaim; ha pedig visszatérek a régi énemhez, ki fog nekem maradni? Az ifjúkori barátok? Hát én szó szerint eltűntem nyom és hír nélkül; ha valamelyik keresett, nem tudott meg semmit; még rosszabb, nem talált semmilyen bizonyítékot; hogy egyáltalán léteztem. Ilyen harminc év után melyik barátság nem hal meg természetes halállal?

Logikusabb lenne, ha olyan maradok, mint most vagyok, nem visszatérve, de vonz valamilyen vágyódás, be kell vallanom. Minden, minden, de épp minden a huszonvalamennyi . . . mennyi is? . . . jól van, a huszonvalahány éves koromig, az és az voltam, volt nevem és személyiségem, amelyek hitelesen az enyémekek voltak, nem voltam kitalált. Miért ne térnék vissza, annál is inkább, mivel nekem azt a Szolgálat lehetővé teszi? Miért ne tudnám meg, ki vagyok, hova való vagyok, ki volt az apám és az anyám?

Akkor meg azt gondoltam: ez mind csak olcsó érzelmesség. Amikor elmész, ne téj vissza, mert csak csalódni fogsz. Különbö is, miért gyötörjem magam, miért menjek át még egy sorozat műtéten?

De miért legyek ismét idegen az idegenek között? Még rosszabb: kitalált ember?

Röviden, voltak gondolatok mellette és ellene. Vívódtam velük tegnap egész délután és ma egész nap. Akkor elálltam mindentől, és azt mondtam: írás visszatérés, fej maradás. Beletúrtam a zsebembe, kivettem egy pénzérmét, és megtámasztottam megfeszített hüvelykujjammal.

Ott van, forog a levegőben meredek vonalon. Épp hogy le nem esett.

SZILÁGYI Miklós fordítása

SZAVAKKAL EL NEM MONDHATÓ

GABRIEL ROYBAL

Sötét szobámban ülve rád gondolok,
Magányos könny pereg arcomon.
Szívem összetörted.
Az arcodat látom szüntelen,

Szemem megtelik a fájdalom árjával.
 Szívem helyén szikla.
 Minden hűvös itt belül.
 Egyedül ébredek, az égről eltűnt a Nap.
 A felhők esőt görgetnek.
 A fájdalom mindegyre éget és éget.
 A hajnal szürke ködjében
 Mindenki más karjai közt álmodik
 A csendben,
 Mindenki, csak én nem!
 Most már megértettem a szerelmet.
 Ez lesz a végzetem.
 A szerelem nem egy gyönyörű vörös rózsza, ahogy
 mindenki hiszi,
 A szerelem, a meggyalázott, mit szelíden fúj a szél
 az elfelejtett rétekre.
 A szívem magányos, mint a sivatag,
 De új szenvedés tölti meg.
 A könnyek emésztik a szívem,
 Szavakkal el nem mondható a szerelmem.

SZABÓ Anikó fordítása

AZ ÉN AJÁNDÉKOM

JONATHAN DAVIS

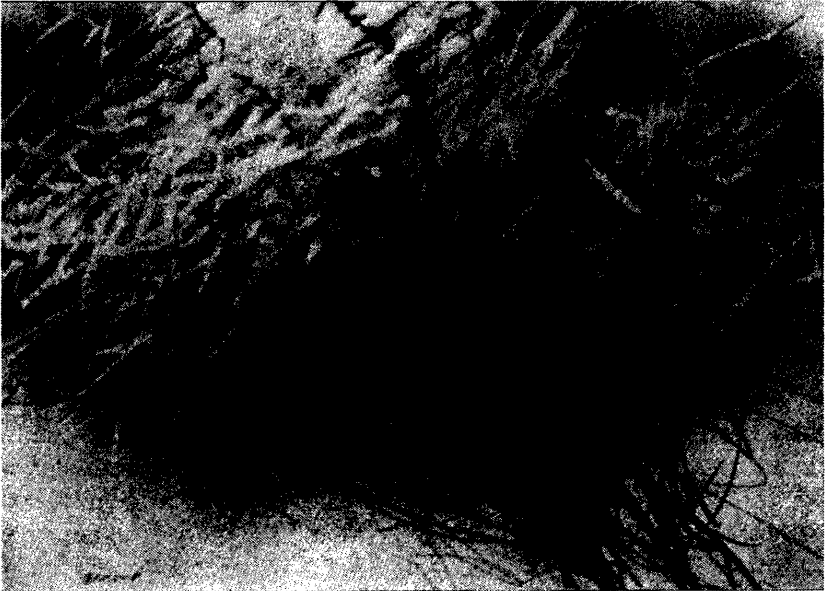
Érték vagy nekem a múltban
 Megtört lelked árnyéka mögé bújva
 Miért kell mindig az mi nem lehet tiéd
 Mért próbálsz elmondani számodra ez a lét

Torkod megragadom, szemed hátrafordul
 A szerelem ereimben cikázik, száguld,
 Szíved nem dobban többé, ó sötét élvezet
 Megcsókolom élettelen bőrdet

Érték vagy nekem, törött lelkeddel
Csiszolsz engem, csak a halál érdekel
Miért rontod el azt, mi már régóta tiéd
Mért kísérsz, érzéketlen vagy, de miért?

Itt állok én, csak egy ember a sok közül,
Kinek a fájdalom életet közöl
Tervem, hogy átéljem ezt és megteszek bármit,
Hogy ismerjem a gondolataid.

FENYVESI Attila fordítása

Penovác Endre: Tél a buckákban (1991)